

Andrzej Wiśniewski

"Projekt kodeksu karnego", Warszawa 1963 : [recenzja]

Palestra 7/2(62), 70-71

1963

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

*Projekt kodeksu karnego. Komisja Kodyfikacyjna przy Ministrze Sprawiedliwości.
Wyd. Prawn. Warszawa 1963 r., s. 92.*

Ogłoszony został wreszcie dawno oczekiwany projekt kodeksu karnego. Projekt ten, opracowany przez zespół członków Komisji Kodyfikacyjnej przy Ministrze Sprawiedliwości, znacznie się różni od obecnie obowiązującego kodeksu karnego z 1932 r., którego wiele przepisów straciło już na aktualności. Nieadekwatność tego kodeksu wynika nie tylko z faktu, że pochodzi on z innej formacji społeczno-ekonomicznej, ale także z radykalnej zmiany struktury demograficznej naszego kraju. Z tego względu obowiązujący kodeks od dawna był uzupełniany licznymi przepisami dostosowanymi do nowych potrzeb, zmieniającymi przy tym nie tylko przepisy części szczególnej, lecz także części ogólnej kodeksu karnego. Należy jednak podkreślić, że z kodeksu karnego z 1932 r., który w czasie jego uchwalenia odpowiadał swym poziomem wymaganiom ówczesnego stanu nauki, projekt zachowuje to wszystko, co utrwaliło się już w świadomości społeczeństwa, a co w zmienionych warunkach można było przenieść do nowej formacji.

Projekt przyjął metodę bardziej szczegółowego ujęcia przepisów aniżeli kodeks z 1932 r. Stąd też projekt zawiera 433 artykuły, jest więc znacznie obszerniejszy od kodeksu obecnie obowiązującego. Szczegółowość projektowanych przepisów karnych wynika z dążenia do możliwie dokładnego określenia czynów bezprawnych. Oznacza to wzmocnienie zasady *nullum crimen i nulla poena sine lege*, a tym samym zwiększenie gwarancji praw obywateli. Nowe warunki, jak również zmiany związane z postępem technicznym i rozwojem nauki wymagały wprowadzenia nowych norm prawnych zarówno w części ogólnej, jak i części szczególnej. W projekcie znajdują się więc przepisy dotyczące przestępstw przeciwko pokojowi i ludzkości, przeciwko wolności sumienia i wyznania, przeciwko prawom pracownika, przeciwko tajemnicy państwowej i służbowej, przeciwko gospodarce narodowej, przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, przepisy związane z motoryzacją, transportem morskim i lotniczym, promieniowaniem, użytkowaniem energii atomowej itp.

W projekcie zwracają uwagę jego dwie charakterystyczne cechy. Tak więc w porównaniu z kodeksem z 1932 r. w projekcie zostały bardziej zróżnicowane sankcje karne, które też zaostrzono przez podniesienie dolnych granic kar. Jednocześnie jednak część ogólna projektu przewiduje możliwość nadzwyczajnego złagodzenia kary nie tylko w szczególnych wypadkach wymienionych w ustawie, ale także wtedy, gdy niewielki stopień zawinienia sprawcy, nieznaczne następstwa jego czynu, naprawienie wyrządzonej szkody itp. czyniłyby niesprawiedliwym wymierzenie w konkretnym wypadku najniższej kary przewidzianej za dane przestępstwo.

Do dalszych ujęć projektu należą:

- 1) wprowadzenie w art. 1 materialnego określenia przestępstwa,
- 2) podział przestępstw na zbrodnie i występki nie — jak to jest obecnie — według sankcji karnych przewidzianych w ustawie, lecz według sankcji orzeczonej przez sędziego,

- 3) wyliczenie okoliczności wyłączających społeczne niebezpieczeństwo (karalność) czynu,
- 4) wprowadzenie — zamiast dotychczasowych kar aresztu i więzienia — jednolitej kary pozbawienia wolności, która może być orzeczona w wymiarze od 1 miesiąca do 15 lat oraz zniesienie kary dożywotniego więzienia i wprowadzenie zamiast niej — przy najcięższych przestępstwach zagrożonych karą śmierci — alternatywnie kary 25 lat pozbawienia wolności,
- 5) przykładowe wyliczenie okoliczności łagodzących lub obciążających,
- 6) wprowadzenie — obok nadzwyczajnego złagodzenia kary — także jej nadzwyczajnego obostrzenia, zwłaszcza w stosunku do recydywistów,
- 7) możliwość odstąpienia od wymierzenia przewidzianej w ustawie kary i wymierzenia zamiast niej kary magany w razie bardzo nikłego niebezpieczeństwa czynu,
- 8) rozszerzenie zakresu zobowiązań, jakie w związku z zawieszeniem wykonania kary można włożyć na skazanego,
- 9) wprowadzenie pojęcia młodocianego sprawcy przestępstwa w wieku od 17 do 21 lat.

Projekt, który został ogłoszony wraz ze zwięzłym wstępem Komisji Kodyfikacyjnej, poddany jest publicznej dyskusji, podobnie jak to było z projektami kodeksów: cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego oraz postępowania cywilnego.

W. D a w i d o w i c z: Ogólne postępowanie administracyjne. Zarys systemu. PWN. Warszawa 1962 r., s. 316.

Kodeks postępowania administracyjnego wszedł już w życie i obecnie „dociera” się w praktyce. W związku z jego stosowaniem powstają liczne wątpliwości interpretacyjne, których szybkiego rozstrzygnięcia domagają się przede wszystkim praktycy.

Proces rozstrzygania wątpliwości oraz wprowadzania jednolitych zasad stosowania kodeksu będzie przebiegał w działalności administracyjnej niewątpliwie przez czas dłuższy. Tym cenniejsze więc są w trudnych początkach stosowania kodeksu opracowania dające rozstrzygnięcia wielu wątpliwych kwestii i wydobywające zagadnienia dyskusyjne, jakie kryją się w tekście kodeksu. Opracowaniem takim jest niewątpliwie omawiany podręcznik. Autor daje w nim pierwszy systematyczny wykład przepisów kodeksu postępowania administracyjnego.

W prawie administracyjnym, podobnie jak w innych gałęziach prawa, różniemy przepisy ustrojowe, które określają strukturę organów administracji państwowej i zakres ich działania, przepisy materialne, które normują treść działania administracji, oraz przepisy proceduralne (formalne), które określają tryb, w jakim organy administracji państwowej realizują przepisy prawa materialnego. Całość przepisów proceduralnych prawa administracyjnego, stosownie do których działają organy administracji państwowej, można określić jako postępowanie administracyjne w szerokim tego słowa znaczeniu. Takie pojęcie postępowania administracyjnego jest zbyt szerokie, by mogło stanowić jako całość — przedmiot badań. Jednakże w problematyce szeroko pojętego postępowania administracyjnego wysuwają się na czoło zagadnienia proceduralne związane z działalnością organów administracji państwowej w formie decyzji administracyjnej. Ten właś-